

DE ELFDE DAG

PAUL G. GILAUDE

Schrijver: Paul Gilaude

Coverontwerp: Paul Gilaude

ISBN: 9789465541303

© PaulGilaude

DEEL I

DE DOOD

.

Hoofdstuk 1 - Wat overblijft

Gisteren stond ik op de markt toen ik een man over mij hoorde vertellen. Terwijl hij vijgen afwoog, legde hij een kind uit hoe Judas de Zoon van God had verkocht voor dertig zilverstukken en zich daarna uit schaamte aan een boom had opgehangen. Het kind vroeg of dat echt gebeurd was. De man knikte en zei dat het even waar was als de vijgen die hij op dat moment in zijn hand hield. Ik betaalde mijn brood en liep verder. Geen van beiden heeft geweten dat de man over wie ze spraken nog geen twee passen van hen vandaan stond.

Thuis legde ik het brood op tafel, maar ik heb er niet van gegeten. Ik ben de rest van de dag blijven zitten zonder iets te doen. Tegen de avond wist ik dat het genoeg was geweest. Jarenlang heb ik dit voor mij uitgeschoven, maar na gisteren kan ik dat niet langer. Vandaag ben ik beginnen schrijven.

Want ik ben Judas, en ik heb mij nooit opgehangen. Ik ben oud geworden in een stad ver van Jeruzalem, waar niemand mij kent. Nu zit ik in mijn kamer te schrijven met een hand die begint te beven wanneer ik te lang doorga. Mijn kamer is eenvoudig: een bed, een tafel, een raam dat uitgeeft op de straat en, onder een losse steen in de vloer, de bladen die ik al heb volgeschreven. Ik schrijf alleen in de ochtend, wanneer het licht goed is en de burens naar hun werk zijn. Tegen de middag leg ik alles weer onder die steen. Straks zul je begrijpen waarom.

Al jaren vertellen ze dat ik dood ben. Volgens de één heb ik mij verhangen, volgens de ander ben ik op een akker gevallen en is mijn buik daarbij opengescheurd. Allebei tegelijk kan niet waar zijn, maar daar ligt niemand wakker van. De verrader moet gestorven zijn, zijn einde moet pijnlijk zijn geweest, en daarmee is voor de meeste mensen de zaak afgehandeld.

Ik heb dat verhaal nooit tegengesproken. Waarom zou ik? Zolang iedereen denkt dat ik al lang onder de grond lig, gaat niemand naar mij op zoek en wordt een oude man die een brood koopt nergens

tegengehouden. Dat verhaal over die boom heeft mij jarenlang beter beschermd dan welke schuilplaats ook. Het is de enige reden dat ik hier vandaag nog altijd zit.

Je denkt dat je weet wie ik ben. De verrader. De man van het geld. De man van de kus in de tuin. Zo wordt het al jaren verteld, en dat verhaal is zo vaak herhaald dat niemand zich nog afvraagt of het wel klopt. Met de jaren is het alleen maar groter geworden. Vorig jaar hoorde ik op een plein een prediker vertellen dat het geld in mijn beurs gloeide van hebzucht en dat de duivel zelf tijdens het laatste avondmaal in mij was gevaren. De mensen stonden instemmend te knikken. Zo groeit een verhaal. Elk jaar komt er iets bij, maar er verdwijnt nooit iets. De Judas uit hun verhalen lijkt daardoor ieder jaar minder op de man die ik werkelijk was.

Maar ik heb die man gekend die ze nu de Zoon van God noemen. Ik ben jarenlang met hem meegetrokken. Ik heb naast hem op de grond geslapen wanneer er geen dak boven ons hoofd was. Ik heb uit dezelfde schaal gegeten en met hem ruzie gemaakt over de weg die we zouden nemen. Ik heb hem horen snurken. En wanneer ik nu hoor wat de mensen van hem gemaakt hebben, herken ik hem nauwelijks nog

Ik herinner mij een avond aan het meer. Eén van ons had de vis laten aanbranden en Petrus bleef daar maar over mopperen, zoals hij over zoveel dingen mopperde. Yeshua nam een stuk van die zwartgeblakerde vis, at het op en zei met een ernstig gezicht dat het de beste vis was die hij ooit had gegeten. De hele groep schoot in de lach. Zelfs Petrus, die eerst nog kwaad was, lachte op het einde het hardst van allemaal. Zo was hij ook. Een man die grapjes maakte, die honger had en die na een dag in de zon naar zweet rook. Over die man hoor je niemand nog. Hij paste niet in het verhaal dat later over hem werd verteld.

Ik schrijf dit op omdat ik iets weet. Iets over wat er in die laatste dagen in Jeruzalem is gebeurd. Iets wat niemand anders nog kan navertellen, omdat de weinigen die het ook wisten intussen gestorven zijn of hun hele leven hebben gezwegen. Als ik sterf zonder het op te schrijven, verdwijnt het voorgoed. Dan blijft alleen hùn verhaal over. Daarom zit

ik hier iedere ochtend te schrijven zolang er genoeg licht door het raam valt. Daarom moet ik nu eindelijk vertellen wat ik al die jaren voor mij heb gehouden.

Ik zeg het meteen: ik ga namen noemen. Namen van mannen die vandaag vereerd worden, en namen van mannen van wie nog nooit iemand heeft gehoord. Misschien leven enkelen van hen nog. Wat ik over hen ga vertellen, zou hun vandaag nog kunnen schaden, of mij, als dit geschrift in verkeerde handen terechtkomt. Daarom noem ik de stad waar ik woon niet. Daarom liggen deze bladen onder een steen in de vloer. Ik ben te oud om nog bang te zijn voor mijzelf. Maar wat hier staat, moet bewaard blijven. Daarom moet het verborgen blijven zolang ik leef.

Toen alles voorbij was, ben ik uit Jeruzalem weggevlucht. Je moet goed begrijpen waarom ik dat deed, want de reden was niet wat de meeste mensen denken.

De eerste dagen bleef ik nog in de stad. Ik kon niet geloven dat alles echt voorbij was en zwierf rond zonder te weten waarop ik eigenlijk wachtte. Intussen ging de tempelwacht na wie allemaal bij die man uit Nazareth had gehoord. De anderen uit onze groep wilden mij niet meer in hun buurt hebben, zodat ik alleen achterbleef in een stad waar naar mij werd gezocht. Op een nacht nam ik mee wat ik kon dragen en liep ik tussen een groep werklieden de stad uit. Ik hield mijn hoofd naar beneden en niemand hield mij tegen.

Tijdens mijn tocht vermeed ik de grote wegen. Daar stonden de tolhuizen en daar herinnerden mensen zich gezichten. Ik sliep in schuren en in droge rivierbeddingen. Ik at wat ik kon vinden of ongemerkt kon kopen. Zodra iemand vroeg waar ik vandaan kwam, trok ik weer verder. Dat hield ik maanden vol. Ik ging van dorp naar dorp en raakte steeds verder van Jeruzalem verwijderd. In die maanden leerde ik hoe je onzichtbaar kunt leven. Je komt nergens als eerste aan en je vertrekt nergens als laatste. Je vraagt nooit iets bijzonders, je betaalt gepast en je zorgt ervoor dat niemand een reden heeft om je nog eens goed aan te kijken.

Eén keer ging het bijna mis. In een stad aan de kust kwam een man tussen de marktkramen recht op mij af. Hij bleef mij aankijken en vroeg of hij mij niet kende, of ik niet uit Judea kwam en of ik niet bij die groep had gehoord waar iedereen het toen over had. Het zweet liep over mijn nek, maar ik hield mijn stem rustig. Ik zei dat hij zich vergiste, dat ik in stoffen handelde en uit het noorden kwam. Om mijn verhaal geloofwaardiger te maken, kocht ik ook nog iets van hem dat ik helemaal niet nodig had. Diezelfde nacht ben ik vertrokken zonder ook maar een uur te slapen. Drie dagen heb ik doorgelopen voordat ik het aandurfde weer ergens te blijven. Tot op vandaag weet ik niet of die man mij werkelijk had herkend of alleen nieuwsgierig was. Dat maakte ook geen verschil. Eén verkeerde inschatting was genoeg geweest.

In een herberg langs de weg hoorde ik voor het eerst dat ik dood zou zijn. Een reiziger vertelde het luid aan iedereen die wilde luisteren. De verrader had zichzelf verhangen, zei hij, en God had hem gestraft. Ik zat een paar passen van hem vandaan met een beker in mijn hand. Ik zei niets, dronk mijn beker leeg en liep rustig naar buiten. Op straat bleef ik even tegen een muur staan, omdat mijn benen trilden. Nog diezelfde avond begreep ik hoeveel die leugen mij had opgeleverd. Ik heb haar nooit meer tegengesproken, tegen niemand en nergens. Hoe meer mensen geloofden dat ik dood was, hoe veiliger ik werd.

Uiteindelijk ben ik terechtgekomen in de stad waar ik nu nog altijd woon. Ik vond werk bij een man die zakken en zeilen herstelde. Hij vroeg nooit waar ik vandaan kwam. Toen hij stierf, nam ik zijn werk over en bleef ik dat doen totdat mijn handen te stijf werden om nog een naald vast te houden. De mensen hier kennen mij als een rustige oude man uit het oosten die weinig spreekt. Ze weten niet dat ik mijn hele leven op mijn hoede ben geweest. Iedere vreemdeling die iets te lang naar mij keek en iedere reiziger uit Judea die de stad binnenkwam, trok mijn aandacht. Dat verdwijnt nooit meer, ook al is er allang niemand meer die naar mij op zoek is.

Maar dat is nog altijd niet de echte reden waarom ik Jeruzalem heb verlaten. De schande en de tempelwacht waren maar een deel van het verhaal. In die laatste dagen had ik iets gezien. Eerst iets kleins, waar

ik zonder moeite aan voorbij had kunnen gaan. Daarna zag ik iets dat zo ingrijpend was dat ik het nooit meer uit mijn gedachten kreeg. Er waren mensen in Jeruzalem die er alles voor over hadden om dat geheim verborgen te houden. Zij wisten niet hoeveel ik precies had gezien. Zolang ik in de stad bleef, vormde ik voor hen een risico. Ik had met eigen ogen gezien hoe er in Jeruzalem werd omgegaan met mensen die een risico vormden. Daarom ben ik gevlucht en daarom ben ik blijven vluchten tot ik hier aankwam.

Wat ik gezien heb, zal ik je allemaal vertellen, van het begin tot het einde. Ik vertel het in de volgorde waarin ik het zelf heb meegemaakt. Alleen dan zul je begrijpen hoe ik er middenin kon staan zonder te zien wat er werkelijk gebeurde, en waarom ik pas veel later begreep waar ik al die tijd naar had gekeken.

Nog één ding voordat ik begin: de plaats waar dit verhaal aanvangt.

Niet op de dag waarop we Jeruzalem binnentrokken en de mensen hun mantels op de weg legden en riepen alsof er een koning aankwam, hoewel veel van de ellende daar is begonnen. Ook niet tijdens de laatste maaltijd in de bovenkamer, waar tegenwoordig allerlei dingen over worden verteld die niet kloppen, terwijl ik daar zelf aan tafel zat. Dat komt later. Ik begin op de heuvel buiten de stadsmuren, op de plaats die ze Golgotha noemen, in de namiddag waarop hij daar aan het kruis hing. Want daar is het gebeurd. Wie begrijpt wat daar gebeurde, begrijpt ook wat daarna kwam.

Ik was er die namiddag bij. Ik stond ver van het kruis, tussen het volk, te bang om dichterbij te gaan, en daar schaam ik mij nog altijd voor. Juist omdat ik op afstand bleef, zag ik dingen die de mensen vooraan niet opmerkten. Zij keken alleen naar hem. Ik keek ook naar wat er rondom hem gebeurde, en daar klopten verschillende dingen niet. Er was een soldaat die de hele dag bij dat ene kruis bleef staan, hoewel hij daar niets te doen had. Aan de rand van de menigte stond een rijke man die nergens anders naar keek en ergens op wachtte. En de dood kwam die dag sneller dan ik ooit over een kruisiging had gehoord. Ik zag het allemaal zonder te begrijpen wat het betekende, en het heeft

jaren geduurd voordat ik de stukken bij elkaar kon leggen. Toen mij dat eindelijk lukte, kon ik niet langer geloven wat ik vroeger had geloofd en kon ik ook niet meer zwijgen.

Laat me je daarom meenemen naar die heuvel en je tonen wat ik zag, stap voor stap en in de volgorde waarin het gebeurde. Het is warm die dag. Op een kale helling, waar het gras door de toeschouwers is platgelopen, hangen drie mannen aan een kruis. Ik sta tussen het volk, te ver weg om iets te kunnen doen en niet in staat om weg te gaan.

Wat ik toen nog niet wist, was dat een van die drie mannen die avond niet werkelijk dood was.

Hoofdstuk 2 - De heuvel

Die middag zat ik verscholen in een schuur in de benedenstad. Daar had ik moeten blijven, maar ik hield het niet langer vol. Ik moest weten wat er met hem gebeurde. Ik sloeg een doek over mijn hoofd en ging naar buiten, tussen de mensen die naar de poort trokken omdat er buiten de stadsmuren iets te zien was. Eén iemand die mij herkende, was genoeg om mij aan de tempelwacht uit te leveren, maar op dat ogenblik kon mij dat niets meer schelen.

Buiten de poort liep ik met de menigte mee tot op een hoger gelegen stuk grond, op flinke afstand van de kruisen. Daar bleef ik staan tussen mensen die ik niet kende. Vanaf die plek kon ik alles overzien: de drie kruisen op de kale helling, de mensen die eromheen stonden en de soldaten die de wacht hielden. Aan het middelste kruis hing Yeshua.

Dichterbij durfde ik niet te komen. Niet vanwege de soldaten, maar omdat hij op die afstand niet meer was dan een gestalte waar ik naar kon kijken zonder dat het me teveel werd. Zodra ik zijn gezicht zou zien, wist ik dat dat voorbij zou zijn. Daarom bleef ik staan waar ik stond, misselijk, met mijn kaken stijf op elkaar. Ik voelde mijn maag samentrekken, mijn mond was droog en mijn hoofd hield zich bezig met onnozele dingen: dat ik die ochtend niets had gegeten, dat er een steentje in mijn sandaal zat, dat de zon op mijn nek brandde. Aan wat zich voor mijn ogen afspeelde, dacht ik niet. Dat kon ik niet.

Al die tijd bleef één gedachte door mijn hoofd gaan: dit komt door wat ik gedaan heb.

Begrijp me niet verkeerd. Ik ben niet de verrader die ze later van mij hebben gemaakt, en hoe ik aan die naam ben gekomen, zal ik je nog vertellen. Maar die laatste nacht heb ik wel iets gedaan. Ik heb iets in gang gezet waarvan ik ervan overtuigd was dat het heel anders zou aflopen. Het is mij uit handen geglipt, en nu hing hij daar. Dat is iets anders dan verraad. Toch voelde het daar op die helling precies hetzelfde.

Naast hem hingen nog twee mannen, aan elke kant één. Wie zij waren, heb ik nooit geweten. Dieven, werd gezegd, of oproerlingen. In die dagen was het verschil tussen die twee niet groot. De ene hing stil, met zijn kin op zijn borst. De andere riep af en toe iets, schor en kort, maar ik kon zijn woorden niet verstaan. Bijna niemand keek naar hen. Alle blikken waren gericht op het middelste kruis, op de man over wie de hele stad die week had gesproken. Boven zijn hoofd hing een bord met een tekst die ik vanaf mijn plek niet kon lezen. Iemand in de menigte zei dat erop stond: de koning van de Joden.

Vooraan stond een groep mannen in goede kleren. Aan hun kleding zag je meteen dat ze bij de tempel hoorden. Ze waren niet gekomen om toe te kijken, maar om te spotten. Af en toe riep een van hen iets naar het kruis, luid genoeg zodat de mensen het konden horen. Anderen heeft hij gered, riep er een, laat hij nu zichzelf redden. Er werd gelachen. Niet door iedereen, maar door net genoeg mensen. Ik stond te ver weg om hun gezichten te onderscheiden, en dat was misschien maar goed ook, want een paar van die stemmen herkende ik. Ik had ze die laatste nacht ook gehoord. Waar dat was, vertel ik je later.

Onder aan de kruisen zaten een paar soldaten op de grond te dobbelen. Het duurde even voordat ik begreep waarom. Ze speelden om zijn kleren. Zijn mantel en zijn onderkleed lagen tussen hen in, en terwijl hij boven hun hoofden hing te sterven, wierpen zij de dobbelstenen om te bepalen wie wat kreeg. De kleren van een veroordeelde waren voor de soldaten; zo ging dat nu eenmaal. Ik moest denken aan de zilverstukken die ik die laatste nacht had aangenomen, voor iets waarvan ik dacht dat het iets heel anders zou betekenen. Het zuur kwam omhoog in mijn keel. Over dat geld is later meer gelogen dan over al het andere. Daar kom ik ook nog op terug.

Naast mij stond een oudere man die al een hele tijd niets had gezegd. Opeens vroeg hij, zonder mij aan te kijken:

"Ken je hem?"

Ik schrok, maar hield mijn stem rustig.